

een
beetje
wilder

Participatieve wildsessies

De wildsessies maken deel uit van de communicatiecampagne ‘Een beetje wilder’ die zich richt op inwoners van de vier gemeenten rondom het Zoniënwoud, meer specifiek Overijse, Hoeilaart, Tervuren en Sint-Genesius-Rode. Deze campagne wil de inwoners aanzetten om hun tuin natuurinclusiever in te richten, met meer ruimte voor waterbuffering en bomen, en om ook de publieke ruimte van deze gemeenten te vergroenen.

Wat waren de voorgaande stappen van de campagne ‘Een beetje wilder’?

De tuintest

De campagne ‘Een beetje wilder’ ging van start op 26 april 2023. In een eerste stap konden inwoners ontdekken hoe hun tuin scoort op ecologisch vlak door de tuintest in te vullen op www.eenbeetjewilder.be. Vervolgens kregen ze op maat van hun type tuin tips om die een beetje wilder, natuurlijker aan te leggen.

Initiatieven om burgers te ondersteunen

Op de website staan verschillende ondersteuningsinitiatieven vermeld om concreet aan de slag te gaan in je eigen tuin. Denk hierbij maar aan de tuincoach, de Tuinrangers, Behaag je tuin, Leve de tuin, Mijn TuinLab en veel meer. Als kers op de taart ontvingen mensen die de tuintest invulden een voucher om ter waarde van 27 euro plantgoed te bestellen via de Behaag je tuin-actie. Samengevat, in deze eerste fase lag de focus op de tuinen van inwoners en aanmoediging om in de eigen tuin de handen uit de mouwen te steken.

Publieke plekken met vergroeningspotentieel nomineren

In een volgende stap dachten de inwoners mee over de vergroening van hun woonomgeving door publieke plekken te nomineren waarvan ze vinden dat het natuurlijker ingericht kan worden. Inwoners kunnen aangeven welke verbeteringen ze graag zien op deze plekken: uitbreken van overmaatse verharding, aanplanten van bijkomende hoogstammen, enz. De gemeenten ontvangen deze suggesties en gaan hiermee aan de slag.

Participatieve wildsessies

Om mensen te informeren over het belang van de vergroening, ontharding en waterbuffering in hun private en publieke woonomgeving, om inzicht te geven in de vele lopende publieke initiatieven en om de deelnemers te inspireren, organiseerden we wildsessies. Naast informatie, kunnen deelnemers hun motivatie en ervaring met elkaar delen.

Deel 1: beleidsinitiatieven en genomineerde publieke plekken

We organiseerden twee wildsessies waaronder ééntje in Tervuren op maandagavond 18 september 2023 en vervolgens één in Hoeilaart op woensdagavond 4 oktober 2023. De aanpak verliep hetzelfde voor beide avonden. Het integrale verslag van beide avonden kan u hier nalezen.

Het grotere plaatje

In het eerste deel van de avond krijgen deelnemers aan de wildsessies een inkijk in het grotere plaatje. De campagne 'Een beetje wilder' kadert binnen het strategisch project Horizon+. Projectcoördinator Ann De Cannière licht toe hoe het intergemeentelijke samenwerkingsproject via verschillende initiatieven probeert bij te dragen aan het doel om het natuurlijke karakter van het Zoniënwoud te laten terugkomen in de gemeenten eromheen. In je tuin kan je een stukje Zoniënwoud verwelkomen bij jou thuis en bij de heraanleg van de publieke ruimte streven de gemeenten ernaar de rijkdom van het Zoniënwoud te ervaren tot in het dorpscentrum.

Horizon+ is ontstaan uit een samenwerking tussen de gemeenten Hoeilaart, Overijse, Sint-Genesius-Rode en Tervuren, het Agentschap Natuur en Bos en de provincie Vlaams-Brabant. Het project wil een robuust en samenhangend openruimtenetwerk in de regio realiseren.

Door een deeltje van de gemeenten rond het Zoniënwoud een beetje groener en wilder te maken kunnen inwoners en gemeenten een steentje bijdragen aan [het nationaal park Brabantse wouden](#) (waarbij men de bossen Zoniënwoud, Meerdaalwoud en Hallerbos tracht te verbinden tot een groot nationaal park. Patrick Huvenne, die regiobeheerder is bij het Agentschap Natuur en Bos, vertelt en toont met mooie beelden wat er leeft rondom en in de Brabantse Wouden. Deze laatste werd onlangs officieel erkend als nationaal park.

Naast de concrete uitvoeringsinitiatieven werken de gemeenten en de provincie Vlaams-Brabant aan een aantal meer 'beleidsmatige projecten' zoals de opmaak van een beeldkwaliteitsplan, een bomenbeleidsplan en een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Luc Wallays en Ward Van Hemeledonck die werken voor de studiebureaus Omgeving en PlusOffice vertellen en verbeelden de inhoud van het bomenbeleidsplan en het beeldkwaliteitsplan. Meer informatie over dit grotere plaatje is na te lezen op www.eenbeetjewilder.be.

Aan de slag met de genomineerde publieke plekken

Na dit informatieve deel was het tijd voor de deelnemers om in groepjes zelf de handen uit de mouwen te steken. In ronde één kregen deelnemers feedback over de genomineerde publieke plekken van hun gemeente waarvan inwoners vonden dat deze groener, wilder mogen ingericht worden. In ronde twee konden de deelnemers, die per gemeente samenzaten, enkele genomineerde plekken uitkiezen en bespreken welke partij aan zet is volgens hun en hoe de vergroening er concreet kan uitzien. Deze ideeën worden vervolgens meegegeven aan de betrokken gemeenten.

Concreet voorbeeld van besproken plekken

Het gemeenteplein van Hoeilaart werd meermaals genomineerd op de website. Het gemeenteplein is 7 jaar geleden aangelegd. Het uitbreken van het plein

voor ontharding en vergroening is complex omwille van de recente aanleg, maar vooral door het grote bufferbekken dat onder het evenementenplein ligt. Het bufferbekken speelt een belangrijke rol in het voorkomen van wateroverlast, maar maakt groenaanleg op het plein zelf moeilijk. De gemeente Hoeilaart wil toch de nominatie van het gemeenteplein ter harte nemen en kijken welke verdere vergroening mogelijk is. Suggesties die gegeven werden tijdens de sessie omvatten het plaatsen van bakken met bloemen, groenten en kruiden. De grasstrook langs de kerk kan verrijkt worden met bloemen of planten aangepast aan schaduw, geen jaarlijkse beplanting, maar duurzame permanente beplanting plaatsen.

Bovendien suggereerden deelnemers bijkomende publieke plekken waarvan de belevingswaarde baat zou hebben bij een vergroeningsslag.

Deel 2: klimaatbestendige inrichting van de eigen tuin

In het tweede deel van de avond worden deelnemers aangezet aan de hand van een vragenlijst om in duo's en vervolgens in groep met elkaar te delen welke maatregelen ze in hun eigen tuin al namen om die biodiverser in te richten. Ook hun drijfveren om hun tuin groener te maken, worden uitgewisseld, evenals de drempels of moeilijkheden die ze hierbij ervaren. Aansluitend wordt er een inspiratieronde georganiseerd over de werking van de Tuinrangers, over de hemelwaterproblematiek aan de hand van de provinciale watertafel en over het project Clearing House. De wildsessie wordt afgerond met een reflectieronde waarbij deelnemers onderzoeken wat ze verder kunnen doen en hoe ze anderen kunnen inspireren.

Ervaringen uit de eigen tuinen

Wat heb je gedaan om je eigen tuin natuurlijker te maken?

Tegels, verharde opritten uitbreken of minder ecologische plantensoorten zoals sparren, laurier,.. wegnemen om ruimte vrij te maken in de tuin. De tuinen opruimen en ontharden blijkt een eerste belangrijke stap waar vele tuineigenaren mee begonnen zijn. Om hun tuin vervolgens een beetje wilder, natuurlijker te maken kiezen veel deelnemers voor inheemse planten, stuiken en bomen te planten. Verschillende tuineigenaren zaaien regelmatig wilde bloemen.

Bij het gros van de deelnemers is de maai-meï-niet actie intussen ingeburgerd. Ook

vergt onderhoud van lang geworden gras meer inspanning, mensen zien het voordeel: mensen observeren meer insecten en vlinders tussen het gras, dat bovendien de hele zomer groen blijft. Sommige mensen houden van een mooi afgereden stukje gazon en kiezen bewust plekken waar het net gehouden wordt en plekken waar de natuur meer zijn gang mag gaan. Anderen kiezen er bewust voor om hun gras niet of beperkt af te rijden om zo kansen te geven aan andere soorten. Doorgaans vinden sommige tuineigenaren het fijn om nieuwe plantensoorten of klavers spontaan te zien verschijnen in hun gazon.

Heel wat mensen genieten ervan een boomgaard en/of een moestuin aan te leggen waaruit ze hun eigen fruit en groenten kunnen oogsten. Sommige zetten vooral fruitbomen of struiken als voedselbron voor wilde dieren, vogels of insecten.

Enkele deelnemers experimenteerden met een bijenhotel, een houtwal of een wadi. Een meer creatieve oplossing om de bodem niet verder te verharden, was de aanleg van een zwevend waterdoorlatend terras.

Sommige mensen zitten op dezelfde golflengte qua tuinonderhoud met hun burens en werken samen aan een natuurvriendelijk onderhoud van de tuinen. Hierbij gebruiken ze zeker geen pesticides.

Wat motiveert tuineigenaren om te vergroenen?

Het valt op dat de deelnemers van de wildsessies natuur, meer biodiversiteit en groene tuinen in hun hart dragen. De liefde voor natuur, bijen, vlinders, bomen, bloemen,... is een rode draad bij de deelnemers. Heel wat deelnemers zijn opgegroeid met de waarde om zorg te dragen voor de natuur.

Welke vruchten kan je plukken van een groenere tuin? Buitenom het letterlijk oogsten van fruit van hun bomen of struiken, vertellen de deelnemers dat een esthetisch aantrekkelijke tuin bijdraagt aan hun mentale gezondheid. Anderen hechten belang aan gezonde voeding en kiezen daarom voor een eigen moestuin of eigen fruitbomen. Ook het positief effect op het klimaat en biodiversiteit zijn veel gehoorde redenen waarom mensen zich inzetten voor een groenere tuin.

“Tuinieren is toch gewoon leuk” zegt één deelnemer. En iemand anders zegt helemaal tot rust te kunnen komen in eigen tuin. Genieten van al het moois dat de eigen tuin te bieden heeft is duidelijk een motivator. Een andere deelnemer beschrijft de seizoenen en vindt het fantastisch hoe hij iedere dag een andere beleving van zijn tuin kan meemaken.

Sommige mensen zijn natuurbiologen of werken in het vakgebied en vanuit hun kennis zijn ze gemotiveerd om in hun eigen tuin het goede voorbeeld te geven.

Anderen willen graag iets doen voor meer diverse diersoorten en hun leefomgeving om het een waar paradijs te maken. Zo richten sommige deelnemers een voedselbos in en zetten ze water in hun tuin in om vlinders, bijen, kevers, zwaluwen, vleermuizen, uilen, vogels, eekhoorns, pony's te helpen.

Wat zijn de drempels die mensen ervaren?

Veel planten, bomen en struiken brengt hoe dan ook een zeker onderhoud mee. Dat onderhoud beheersbaar houden, is voor velen een zorg. De beperkt beschikbare tijd is een duidelijke drempel die deelnemers ervan weerhoudt om een stap verder te gaan. “Het gevoel van de controle te verliezen geeft stress” haalt één deelnemer aan. Een tuinaannemer al het onderhoud laten uitvoeren, ligt zeker niet in ieders budget. Het onderhoud weegt door, zeker voor mensen met een oudere leeftijd. Bovendien kost een tuin aanleggen ook wel wat middelen en mankracht waardoor het niet altijd evident is.

Een extra boom planten? Wat gaan de burens hiervan vinden? Burens die kritiek uiten op hun tuin omdat ze zelf een andere visie hebben op onderhoud en vormgeving van tuinen wordt vaak als moeilijkheid op tafel gelegd. Sommige mensen willen liever geen grassprietje zien terwijl anderen dan weer een wilde, groene tuin nastreven. Als deze mensen naast elkaar leven, kan dat voor discussies zorgen.

Gebrek aan juiste kennis over planten, plantensoorten en beheren wordt vaak genoemd. Hoe gaan we nu concreet aan de slag? Hierop blokkeren sommige mensen om nieuwe stappen te zetten in hun eigen tuin.

Inspiratieronde

Tijdens de inspiratieronde kunnen de deelnemers drie infohoeken bezoeken.

Clearing House project

Clearing House is een internationaal project dat Europese en Chinese steden samenbrengt in hun zoektocht naar het vormen van leefbare samenlevingen met als doel het welzijn te vergroten. Men kijkt naar stedelijke bebouwing en oplossingen gebaseerd op natuur om maatschappelijke uitdagingen op te vangen en tegelijkertijd bij te dragen aan ecosysteemdiensten die een goed leefklimaat bieden voor zowel mens als biodiversiteit. Een heel aantal Europese en Chinese steden hebben binnen dit project verschillende case studies opgezet waar Brussel en de gemeenten rond het Zoniënwoud deel van uitmaken. Tijdens deze toelichting worden voordelen in de kijker gezet van meer natuur, meer bomen in een stedelijke context. Een Duitse studie toonde aan dat er een duidelijk verband is tussen groen en mentale gezondheid. Zo zouden mensen die wonen in de directe omgeving van meerdere bomen minder kans maken op depressie en in mindere mate antidepressiva nemen. Bovendien worden verschillende stedelijke vergroeningsinitiatieven getoond uit verschillende wereldsteden. Om meer bewustzijn te creëren stelde het project Clearing House een lespakket 'city of trees' samen voor scholen om meer te leren over bossen, bomen en waarom het belangrijk is voor onze gezondheid en samenleving. Meer informatie kan nagelezen worden op clearinghouseproject.eu/city-of-trees/.

De Tuinrangers

Vrijwilligers uit de gemeenten Tervuren, Hoeilaart en Overijse zetten zich in als Tuinranger in hun gemeente. Tuinrangers zijn gepassioneerde tuiniers, gespecialiseerd in natuurvriendelijk tuinadvies op maat. Ze helpen tuineigenaars in hun gemeente bij de zoektocht naar dé ideale boom voor in hun voortuintje, of ze geven concrete tips voor een tuin vol bijen en vlinders, die langer zonder water kan. Ze doen dit op maat van ieders tuin en leven.

De Tuinrangers hadden tijdens de wildsessies heel wat interessant adviesmateriaal mee waarmee ze hun werking toelichtten, maar gingen eveneens dieper in op mogelijke acties die de deelnemers concreet kunnen toepassen in hun eigen tuinen. Deelnemers die graag een Tuinranger laten langskomen, konden zich meteen inschrijven voor een bezoek.

Meer informatie over de Tuinrangers via www.tuinrangers.be. In 2024 sluiten o.a. ook de gemeenten Beersel, Bertem, Huldenberg en Oud-Heverlee aan. Bekijk zeker de infomomenten op <https://www.tuinrangers.be/word-tuinranger> of vraag een gratis tuinadvies aan vanaf 2024 <https://www.tuinrangers.be/tuinadvies-aanvragen>.

De watertafel

Els Defiliet van de dienst waterlopen van de provincie Vlaams-Brabant zet het dorp dat visueel voorgesteld wordt in de tafel letterlijk onder water. Samen met de deelnemers kijkt ze hoe een overvloed aan regen opgevangen wordt op de huidige manier. Els blijft water toevoegen want als het blijft regenen en de verharde bodems en wachtbekkens de grote hoeveelheid water niet langer kunnen opvangen, vraagt Els aan de deelnemers welke acties gezet kunnen worden om het dorp te vrijwaren van overstromen. Deelnemers kunnen kiezen om tuinen, speelplaatsen, parkings,... te ontharden door groene sponzen te plaatsen in plaats van de verharde opritten, speelplaatsen

en parkings. Ook een boom toevoegen behoort tot de mogelijkheden. En waar de watertafel bijna ging overlopen, begint het waterpeil toch weer lichtjes te zakken. Els overspoelt de deelnemers met tal van interessante weetjes over waterinfiltratie die aanzetten tot denken. Wist je bijvoorbeeld dat een boom veel water opvangt en vertraagd naar de bodem voert? Bovendien is het water dat hier de bodem ingaat vele malen zuiverder dan het water dat op andere plekken neerkomt. Als iedereen in eigen tuin maximaal water opvangt en traag in de bodem laat infiltreren kan in lager gelegen gebieden wateroverlast met grote schade voorkomen worden. Om dit te bereiken is ontharden en vergroening broodnodig.

Een korte laatste ronde

In de laatste ronde wordt de deelnemers gevraagd om te formuleren wat ze meenemen uit de inspiratieronde voor hun eigen tuin, met welke ideeën ze naar huis gaan en op welke manier anderen aangestoken kunnen worden om zich te engageren in de eigen tuin aan de slag te gaan.

Wat wil je meer doen in je tuin na deze wildsessie?

Sommige mensen zijn benieuwd hoe ze het element water meer ruimte kunnen geven in hun eigen tuin en willen graag experimenteren met de aanleg van een wadi. Anderen blijven inzetten op meer groen, gaan bomen en hagen planten.

Hoe andere inwoners overtuigen?

Mensen hebben vaak een duidelijk beeld over hoe een mooie tuin eruit ziet. Het valt op dat wie een groene tuin in zijn hart draagt, vaak opgegroeid is met een groene tuin, een moestuin of een boomgaard. Ze vinden het een normaal onderdeel van een tuin en hebben geleerd in praktijk en theorie over biodiversiteit, natuur, klimaat enz.

Buren die andere visies hebben op tuininrichting en -onderhoud is één van de moeilijkheden die spontaan aangehaald werden. Hoe overtuigen we deze mensen om ook hun tuinen natuurlijker in te richten? Dat is moeilijk aangezien mensen graag vasthouden aan hun principes en vastgeroeste overtuigingen. Inwoners geven aan dat anderen overtuigen niet evident is, en suggereren enkele interessante denksporen:

- Het goede voorbeeld tonen door in eigen tuin groene en ecologische keuzes te maken en hierover in gesprek te gaan wanneer er vragen over komen.
- Om een verschil te maken, mag in het straatbeeld meer klemtoon worden gelegd op ontharding en natuurinclusieve inrichting. De inrichting van de publieke ruimte geeft het goede voorbeeld.
- Laten we onze pijlen richten op de toekomstige generaties door schoolspeelplaatsen te ontharden. Kinderen kunnen in de lessen leren waarom dit belangrijk is, op school en thuis. Om kinderen helemaal mee te krijgen, mag er gerust een stapje verder gegaan worden. Leer kinderen om in het groen te werken en spelen. Ze kunnen bijvoorbeeld samen fruit plukken, bloemen zaaien en planten onderhouden. Door dit structureel in de lessen te verweven leren kinderen weer belang hechten aan onze natuur dat instaat voor een gezonde leefomgeving.
- Als gekeken wordt naar de praktische uitvoeringskant geven ze aan dat mensen overtuigd kunnen worden als ze inzien dat het allemaal niet duur hoeft te zijn en dat met minimale inspanningen heel wat bekomen kan worden. Dus mensen informeren en praktische handvaten geven over hoe ze concreet aan de slag kunnen in hun eigen tuin kan erg waardevol zijn. Dus waarom organiseren de gemeenten geen gratis workshops over hoe te starten met wildere tuinen of hoe deze te onderhouden.

- Sommige mensen weten niet hoe ze moeten beginnen met planten van struiken of bomen en suggereren om een vrijwilligersactie op te zetten voor gezamenlijke plantacties waarbij burens elkaar helpen.
- Tijdens publieke momenten zoals markten, jaarlijkse lokale feesten kan er actief informatie verdeeld worden. Op de jaarlijkse bloemenmarkt kunnen dergelijke initiatieven hand in hand gaan met de verkoop die plaatsvindt door exposanten.
- Verzekeraars krijgen alsmaar hogere uitbetalingen te verwerken omwille van droogteschade aan woningen. Waarom investeren verzekeraars niet in acties die deze schade beperken en vermijden, zoals de aanleg van waterbergingscapaciteit? Een boeiende piste aangekaart.
- Groepsaankopen zoals 'Behaag je tuin' uitbreiden en meer in de kijker zetten.
- Verbeelding werkt aanstekelijk. Het repetitief tonen van foto's of andere visualisaties van goede voorbeelden van ontharde en natuurinclusieve publieke ruimten en privétuinen in gemeentelijke folders of sociale media kanalen kunnen visies in de hoofden van burgers helpen wijzigen.
- Mensen die de voordelen inzien van groenere tuinen willen graag hun steentje bijdragen. Daarom is het interessant om de voordelen te benadrukken. Denk hierbij maar aan veiligheid voor de kinderen, schaduw en koelte geboden door bomen, de natuurlijke aircofunctie tijdens hittegolven, de gezelligheidsfactor bij sociale bijeenkomsten en ontmoetingen, onze mentale gezondheid,... Los van de voordelen voor de mens werken externe factoren zoals een leefbaar klimaat voor biodiversiteit, vogels en wilde dieren motiverend. In de kijker plaatsen graag!

